

Dictamen en relació amb la consulta formulada per un organisme sobre l'extracció de les dades d'un fitxer de l'organisme sense consentiment dels interessats

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit de un organisme en el que manifesta que aquest organisme té registrat el fitxer, (...) quina finalitat és la de *“disposar d'una relació de persones capacitades per cobrir temporalment llocs de treball a (...) amb la informació suficient per la selecció de candidats en funció dels perfils dels llocs de treball a cobrir”*. Segons fa constar, per recavar aquesta informació es disposa d'un aplicatiu on les persones interessades registren les seves dades.

Un dels camps de l'aplicatiu és el de *“recerca/activitats científiques”*, on els candidats poden introduir les dades relacionades amb assaigs clínics, projectes de recerca, i assistència a congressos, entre d'altres.

L'organisme exposa que vol elaborar una memòria científica anual dels treballs realitzats pels professionals de l'organisme i davant la dificultat d'obtenir aquestes dades es planteja la possibilitat de realitzar una extracció de les dades a partir del fitxer (...). En concret, es fa constar que es vol *“quantificar els subtipus dels elements de recerca/activats científica (assaig clínics, projectes de recerca, documents assistencials, etc.) així com el títols de les publicacions, autors, articles, llibres, etc. ...no es sol·licitaria el consentiment previ per fer aquesta recollida de dades”*.

Descrits aquests antecedents, l'organisme planteja que *“es tracta de dilucidar és si al tractar-se d'una finalitat de recerca científica i amb finalitat estadística es poden establir les excepcions als drets indicats a l'article 89 d'RGPD”* i sol·licita informe en relació a aquesta extracció de dades de l'aplicatiu (...) sense el consentiment dels interessats.

Analitzada la consulta, que s'acompanya de la còpia de l'escriptura de poders en virtut dels quals actua la persona sol·licitant, i d'acord amb l'informe de l'Assessoria Jurídica emeto el següent dictamen:

I

(...)

II

Atesos els termes en que es formula la consulta escau efectuar una consideració prèvia en relació a la font de la informació que es vol emprar per a la realització de l'estudi i la seva idoneïtat per assolir els objectius descrits.

Cal tenir en consideració que qualsevol tractament de dades personals, entès com *“operació o conjunt d'operacions realitzades sobre dades personals o conjunts de dades personals, ja sigui per procediments automatitzats o no, com la recollida, el registre, l'organització, l'estructuració, la conservació, l'adaptació o la modificació, l'extracció, la consulta, la utilització, la comunicació per transmissió, difusió o qualsevol altra forma d'habilitació d'accés, acarament o interconnexió, limitació, supressió o destrucció”* (art 4.2), cal sotmetre'l als principis i garanties del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les dades personals (en endavant, RGPD).

D'acord amb el principi de minimització, les dades que es tractin han de ser en cada cas les adequades, pertinents i limitades en relació amb els fins pels quals es pretén tractar-les (art. 5.1.c) de l'RGPD). En el cas plantejat no sembla que les dades que es pretenen utilitzar siguin adequades per la finalitat pretesa.

Com es posa de manifest en la consulta formulada, el fitxer anomenat (...) del qual es volen extreure les dades, té per finalitat *“disposar d'una relació de persones capacitades per cobrir temporalment llocs de treball de l'organisme amb la informació suficient per la selecció dels candidats en funció dels llocs de treball a cobrir”*, és, per tant, una base de dades de candidats a ocupar llocs de treball temporalment a l'organisme.

Per tant, es tractaria de personal que cobreix només temporalment llocs de treball de l'organisme. Si l'objectiu és elaborar una memòria científica anual dels treballs del personal de l'organisme, d'entrada només hauria d'abastar els candidats que realment hagin estat seleccionats de la borsa de treball, però a més, només oferiria informació referida al moment en què els candidats es van apuntar a l'esmentada borsa. Recolliria la seva activitat científica duta a terme abans de la seva incorporació però no l'activitat científica desplegada mentre són personal de l'organisme. Aspecte aquest que enllaçaria amb els requeriments derivats del principi d'exactitud (art. 5.1.d) RGPD).

Per altra banda, existirà altre personal de l'organisme que no haurà format part d'aquesta borsa de treball, amb la qual cosa tampoc sembla que sigui un instrument que, per si sol, permeti dur a terme la memòria que es vol dur a terme.

III

Al marge d'aquestes consideracions, el que planteja la consulta és si el tractament que es pretén dur a terme encaixaria en la regulació prevista a l'article 89 de l'RGPD per als supòsits de finalitat de recerca científica o estadística.

D'acord amb l'RGPD cal entendre per dades personals tota informació sobre una persona física identificada o identificable. El mateix RGPD afegix que *“se considerará persona física identificable toda persona cuya identidad pueda determinarse, directa o indirectamente, en particular mediante un identificador, como por ejemplo un nombre, un número de identificación, datos de localización, un identificador en línea o uno o varios elementos propios de la identidad física, fisiológica, genética, psíquica, económica, cultural o social de dicha persona”* (article 4.1)).

Com hem vist, en el cas que ens ocupa cal tenir en compte els diferents principis previstos a l'article 5 RGPD. Els ja esmentats principi de minimització i exactitud, i també d'una manera especial, com veurem, el principi de limitació de la finalitat:

"1. Les dades personals han de ser:

(...)

b) recogidos con fines determinados, explícitos y legítimos, y no serán tratados ulteriormente de manera incompatible con dichos fines; de acuerdo con el artículo 89, apartado 1, el tratamiento ulterior de los datos personales con fines de archivo en interés público, fines de investigación científica e histórica o fines estadísticos no se considerará incompatible con los fines iniciales («limitación de la finalidad»);

c) adecuados, pertinentes y limitados a lo necesario en relación con los fines para los que son tratados («minimización de datos»);

d) exactos y, si fuera necesario, actualizados; se adoptarán todas las medidas razonables para que se supriman o rectifiquen sin dilación los datos personales que sean inexactos con respecto a los fines para los que se tratan («exactitud»);

(...)".

En aquest mateix sentit el considerant 39 de l'RGPD ha vingut a explicitar que:

"...Los datos personales deben ser adecuados, pertinentes y limitados a lo necesario para los fines para los que sean tratados. Ello requiere, en particular, garantizar que se limite a un mínimo estricto su plazo de conservación. Los datos personales solo deben tratarse si la finalidad del tratamiento no pudiera lograrse razonablemente por otros medios. Para garantizar que los datos personales no se conservan más tiempo del necesario, el responsable del tratamiento ha de establecer plazos para su supresión o revisión periódica. Deben tomarse todas las medidas razonables para garantizar que se rectifiquen o supriman los datos personales que sean inexactos. Los datos personales deben tratarse de un modo que garantice una seguridad y confidencialidad adecuadas de los datos personales, inclusive para impedir el acceso o uso no autorizados de dichos datos y del equipo utilizado en el tratamiento."

Així, les dades personals únicament s'han de tractar si la finalitat del tractament no es pot aconseguir raonablement per altres mitjans. Per tant, en el cas que ens ocupa, l'organisme ha de realitzar una anàlisi prèvia en relació a la necessitat del tractament, per tal de determinar si pot assolir la finalitat de la realització de la memòria dels treballs científics efectuats pels seus professionals sense incloure les seves dades personals. En aquest cas es podria reflectir igualment l'activitat investigadora del personal de l'organisme, tot i que no s'inclouessin referències que permetin vincular l'activitat amb una persona determinada.

Si, com es planteja en la consulta, es vol quantificar el nombre d'assajos clínics, projectes de recerca, documents assistencials, així com el títol de les publicacions, articles i llibres, les úniques dades personals que es tractarien serien les identificatives dels autors, la seva omissió

comportaria que el tractament de la resta d'informació de manera anònima no estaria sotmesa a l'RGPD. Així, el considerant 26 de l'RGPD estableix: *“Els principis de la protecció de dades s'apliquen a tota la informació relativa a una persona física identificada o identificable.(...) Per tant, els principis de protecció de dades no s'apliquen a la informació anònima, és a dir a la informació no que no té relació amb una persona física identificada o identificable, ni a les dades convertides en anònimes de manera que l'interessat no sigui identificable o deixi de ser-ho.”*

IV

En qualsevol cas, pel que es descriu a la consulta sembla que es vol dur a terme identificant les persones autores dels treballs.

Determinada la necessitat del tractament, cal tenir en consideració que les dades personals han de ser recollides per a finalitats determinades, explícites i legítimes i no poden ser tractades ulteriorment de manera incompatible amb aquestes finalitats. El tractament ulterior es considera compatible quan tingui per objecte finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica i històrica o finalitats estadístiques, en els termes de l'article 89 de l'RGPD sobre les garanties i excepcions aplicables al tractament amb aquelles finalitats, d'acord amb el principi de *“limitació de la finalitat”* (art. 5.1.b RGPD).

Val a dir que aquest principi de *“limitació de la finalitat”* enllaça amb el principi de *“qualitat”* que ja preveia l'article 4 de l'LOPD, en la seva versió de principi de finalitat, que expressament establia que no eren incompatibles els tractaments posteriors de dades amb finalitats històriques, estadístiques o científiques (art. 4.2 LOPD).

L'article 89 de l'RGPD, per la seva part, estableix el següent:

“Artículo 89

Garantías y excepciones aplicables al tratamiento con fines de archivo en interés público, fines de investigación científica o histórica o fines estadísticos

1. El tratamiento con fines de archivo en interés público, fines de investigación científica o histórica o fines estadísticos estará sujeto a las garantías adecuadas, con arreglo al presente Reglamento, para los derechos y las libertades de los interesados. Dichas garantías harán que se disponga de medidas técnicas y organizativas, en particular para garantizar el respeto del principio de minimización de los datos personales. Tales medidas podrán incluir la seudonimización, siempre que de esa forma puedan alcanzarse dichos fines. Siempre que esos fines pueden alcanzarse mediante un tratamiento ulterior que no permita o ya no permita la identificación de los interesados, esos fines se alcanzarán de ese modo.

2. Cuando se traten datos personales con fines de investigación científica o histórica o estadísticos el Derecho de la Unión o de los Estados miembros podrá establecer excepciones a los derechos contemplados en los artículos 15, 16, 18 y 21, sujetas a las condiciones y garantías indicadas en el apartado 1 del presente artículo, siempre que sea

probable que esos derechos imposibiliten u obstaculicen gravemente el logro de los fines científicos y cuanto esas excepciones sean necesarias para alcanzar esos fines.

3. Cuando se traten datos personales con fines de archivo en interés público, el Derecho de la Unión o de los Estados miembros podrá prever excepciones a los derechos contemplados en los artículos 15, 16, 18, 19, 20 y 21, sujetas a las condiciones y garantías citadas en el apartado 1 del presente artículo, siempre que esos derechos puedan imposibilitar u obstaculizar gravemente el logro de los fines científicos y cuanto esas excepciones sean necesarias para alcanzar esos fines.

4. En caso de que el tratamiento a que hacen referencia los apartados 2 y 3 sirva también al mismo tiempo a otro fin, las excepciones solo serán aplicables al tratamiento para los fines mencionados en dichos apartados.”

Per tant, el primer que cal determinar és si ens trobem davant d'una finalitat que, tal com sembla apuntar la consulta, pugui considerar-se científica o estadística.

Pel que fa a la finalitat estadística el considerant 162 de l'RGPD preveu que *“Aquest Reglament s'aplica al tractament de dades personals amb finalitats estadístiques. El contingut estadístic, el control d'accessos, les especificacions per al tractament de dades personals amb finalitats estadístiques i les mesures adequades per protegir els drets i les llibertats dels interessats i garantir la confidencialitat estadística s'han d'establir, dins dels límits d'aquest Reglament, pel dret de la Unió o dels estats membres. S'entén per finalitats estadístiques qualsevol operació de recollida i tractament de dades personals necessàries per a enquestes estadístiques o per a la producció de resultats estadístics. A més, aquests resultats es poden utilitzar amb diferents finalitats, inclosa la recerca científica. La finalitat estadística implica que el resultat del tractament amb finalitats estadístiques, no siguin dades personals, sinó dades agregades, i que aquest resultat o les dades personals no s'utilitzen per donar suport a mesures o decisions relatives a persones físiques concretes.”*

Per tant, per tal de determinar si es tracta d'un estudi amb finalitat estadística cal tenir en consideració el que estableix la Llei 5/2016, de 26 de desembre, del Pla estadístic de Catalunya 2017-2020 la qual regula l'instrument d'ordenació i planificació de l'estadística d'interès de la Generalitat, en els termes establerts per la Llei 23/1998, de 30 de desembre, d'estadística de Catalunya.

Per tal que l'activitat estadística es consideri oficial ha d'estar declarada com a tal d'acord amb els procediments establerts per la Llei d'estadística i han de formar part del Pla estadístic de Catalunya.

Per la informació que es disposa no sembla que hagi cap previsió al Pla estadístic de Catalunya 2017-2020 en relació a l'estudi objecte de la consulta, per tant cal descartar, en principi, la finalitat estadística d'aquest estudi.

Pel que fa a la finalitat de recerca científica el considerant 159 de l'RGPD preveu que *“El tractament de dades personals amb finalitats de recerca científica s'ha d'interpretar, als efectes*

d'aquest Reglament, d'una manera àmplia que inclogui, per exemple, el desenvolupament i la demostració de tecnologies, la recerca fonamental, la recerca aplicada i la recerca finançada pel sector privat. A més, ha de tenir en compte l'objectiu de la Unió establert a l'article 179, apartat 1, del TFUE, de constituir un espai europeu de recerca. Entre les finalitats de recerca científica també s'han d'incloure els estudis elaborats en interès públic en l'àmbit de la salut pública. Per complir les especificitats del tractament de dades personals amb finalitats de recerca científica, s'han d'aplicar condicions específiques, en particular, pel que fa a la publicació o altre tipus de comunicació de dades personals en el context de finalitats de recerca científica. Si el resultat de la recerca científica, en particular en l'àmbit de la salut, justifica altres mesures en benefici de l'interessat, les normes generals d'aquest Reglament s'han d'aplicar tenint en compte aquestes mesures."

Per a la determinació de la finalitat científica d'un estudi cal atendre, doncs, a la legislació interna dels estats que en cada cas resulti aplicable. En el cas que ens ocupa, en particular, a les previsions de la Llei 14/2011, de 1 de juny, de la Ciència, la Tecnologia i la Innovació, i les seves respectives disposicions de desenvolupament, així com a la normativa autonòmica en aquesta matèria.

Aquesta Autoritat ha analitzat com es pot determinar la finalitat científica d'un estudi en els dictàmens CNS 20/2005, CNS 6/2006, CNS 6/2008 o CNS 42/2010 que es poden consultar a la pàgina www.apdcat.cat. Amb caràcter general es conclou que a la vista de la legislació aplicable, un estudi parteix d'una finalitat de caire científic, sempre que la investigació compleixi amb els requisits de planificació, originalitat, objectivitat, verificació, mostreig rigorós i d'utilització d'instruments de recol·lecció de dades que responguin a criteris de validesa i fiabilitat, que estableix la metodologia científica.

Amb la informació que es disposa, no es pot concloure que la memòria anual dels treballs realitzats pels professionals de l'organisme es pugui considerar recerca científica en els termes de la legislació sobre ciència i tecnologia.

En qualsevol cas, cal assenyalar que fins i tot en el cas que la finalitat pogués considerar-se com a científica o estadística, la compatibilitat prevista a l'article 89 no actua de manera automàtica sinó que està sotmesa a l'adopció per part del responsable del tractament de les **garanties adequades** per garantir la protecció de les dades personals implicades. En conseqüència el responsable del tractament ha de garantir que disposa de mesures tècniques i organitzatives necessàries per garantir, en particular, el respecte al principi de minimització de les dades personals (art 89 RGPD). El mateix article preveu que, sempre que sigui compatible amb l'assoliment de les finalitats esmentades, caldrà prioritzar l'adopció de mesures com la seudonimització o altres mesures que no permetin la identificació dels interessats.

En l'escrit de consulta tampoc es planteja quines serien les garanties que s'adoptarien.

V

En l'escrit de consulta es planteja també la possibilitat de limitar els drets de les persones afectades prevista a l'article 89.2 RGPD. En concret aquest article estableix el següent:

“2. Cuando se traten datos personales con fines de investigación científica o histórica o estadísticos el Derecho de la Unión o de los Estados miembros podrá establecer excepciones a los derechos contemplados en los artículos 15, 16, 18 y 21, sujetas a las condiciones y garantías indicadas en el apartado 1 del presente artículo, siempre que sea probable que esos derechos imposibiliten u obstaculicen gravemente el logro de los fines científicos y cuanto esas excepciones sean necesarias para alcanzar esos fines.”

Aquest apartat 2 de l'article 89 autoritza als estats membres a preveure excepcions als drets d'accés, rectificació, limitació del tractament i oposició dels interessats, amb les garanties adequades, *“quan l'exercici d'aquests drets impossibiliti o limiti l'assoliment de les finalitats d'investigació científica i històrica o les finalitats estadístiques”*, però no estableix directament la possibilitat d'exceptuar aquests drets. Per això, es tracta d'una disposició que ha de ser completada per l'ordenament intern que serà precisament on s'estableixin aquestes excepcions.

En aquest sentit, el Projecte de Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal, aprovat pel Consell de Ministres el 10 de novembre de 2017, i publicat al BOCG, Congreso de los Diputados Serie A Núm. 13-1 de 24 de novembre de 2017, en tramitació parlamentària, fa referència en el seus articles 25 i 26 al tractament de dades en l'àmbit de la funció estadística pública i amb finalitats d'arxiu en interès públic per part de les Administracions Públiques, respectivament.

En el cas del tractament de dades en l'àmbit de la funció estadística pública es preveu la possibilitat de limitació dels drets previstos als articles 15 a 22 de l'RGPD, *“quan les dades es trobin emparades per les garanties del secret estadístic previstes a la legislació estatal o autonòmica”*. No sembla però, tal com s'ha exposat, que aquest sigui el cas de la memòria científica que ens ocupa.

VI

Descartada la finalitat d'investigació científica i la finalitat estadística de l'estudi objecte de la consulta, cal tenir en consideració l'article 6.4 de l'RGPD que estableix que:

“4. Cuando el tratamiento para otro fin distinto de aquel para el que se recogieron los datos personales no esté basado en el consentimiento del interesado o en el Derecho de la Unión o de los Estados miembros que constituya una medida necesaria y proporcional en una sociedad democrática para salvaguardar los objetivos indicados en el artículo 23, apartado 1, el responsable del tratamiento, con objeto de determinar si el tratamiento con otro fin es compatible con el fin para el cual se recogieron inicialmente los datos personales, tendrá en cuenta, entre otras cosas:

- a) cualquier relación entre los fines para los cuales se hayan recogido los datos personales y los fines del tratamiento ulterior previsto;*
- b) el contexto en que se hayan recogido los datos personales, en particular por lo que respecta a la relación entre los interesados y el responsable del tratamiento;*

- c) la naturaleza de los datos personales, en concreto cuando se traten categorías especiales de datos personales, de conformidad con el artículo 9, o datos personales relativos a condenas e infracciones penales, de conformidad con el artículo 10;
- d) las posibles consecuencias para los interesados del tratamiento ulterior previsto;
- e) la existencia de garantías adecuadas, que podrán incluir el cifrado o la seudonimización.”

Sobre això, el considerant 50 de l’RGPD disposa que:

*“El tratamiento de datos personales con fines distintos de aquellos para los que hayan sido recogidos inicialmente solo debe permitirse cuando sea compatible con los fines de su recogida inicial. En tal caso, no se requiere una base jurídica aparte, distinta de la que permitió la obtención de los datos personales. Si el tratamiento es necesario para el cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento, los cometidos y los fines para los cuales se debe considerar compatible y lícito el tratamiento ulterior se pueden determinar y especificar de acuerdo con el Derecho de la Unión o de los Estados miembros. Las operaciones de tratamiento ulterior con fines de archivo en interés público, fines de investigación científica e histórica o fines estadísticos deben considerarse operaciones de tratamiento lícitas compatibles. La base jurídica establecida en el Derecho de la Unión o de los Estados miembros para el tratamiento de datos personales también puede servir de base jurídica para el tratamiento ulterior. Con objeto de determinar si el fin del tratamiento ulterior es compatible con el fin de la recogida inicial de los datos personales, el responsable del tratamiento, tras haber cumplido todos los requisitos para la licitud del tratamiento original, debe tener en cuenta, entre otras cosas, cualquier relación entre estos fines y los fines del tratamiento ulterior previsto, el contexto en el que se recogieron los datos, en particular las expectativas razonables del interesado basadas en su relación con el responsable en cuanto a su uso posterior, la naturaleza de los datos personales, las consecuencias para los interesados del tratamiento ulterior previsto y la existencia de garantías adecuadas tanto en la operación de tratamiento original como en la operación de tratamiento ulterior prevista.
(...)”*

En el cas que ens ocupa, segons la informació aportada, el tractament de les dades del fitxer (...) fonamenta la seva licitud en el consentiment dels interessats, al quals s’informa, en el procés de recollida dels seu consentiment que la finalitat del tractament és la “*participació en processos selectius fixos o temporals, i processos de mobilitat voluntària*”.

Per a la utilització de les dades recollides per a la realització d’un estudi posterior que té per finalitat disposar de la informació sobre els treballs realitzats pels professionals de l’organisme, no es disposa del consentiment dels interessats i per tant aquest tractament ulterior únicament seria lícit si es pogués considerar compatible amb la finalitat inicial a partir dels criteris establerts a l’article 6.4 de l’RGPD.

Del resultat d’aquest anàlisi de compatibilitat es pot concloure que, no existeix relació entre les finalitats per a les quals s’han recollit les dades personal i les finalitats del tractament ulterior; que en el context en que es varen recollir les dades, no es donen les circumstàncies per tal que els interessats puguin tenir expectatives raonables d’aquest nou tractament. Per altra banda, no

es té coneixement que s'hagin previst cap mena de garanties en aquest tractament com podria ser la seudonimització, la informació a les persones interessades, les mesures per garantir l'exactitud de les dades etc..

En definitiva, aquest tractament s'hauria de considerar que no s'ajustaria a les exigències derivades de l'RGPD.

D'acord amb les consideracions fetes en aquests fonaments jurídics en relació amb la consulta plantejada per un organisme en relació amb l'extracció de les dades d'un fitxer de l'organisme sense consentiment dels interessats pugui suposar una vulneració de la legislació de protecció de dades personals, es fan les següents,

Conclusions

La extracció de dades personals del fitxer (...) per a la realització d'una memòria científica anual dels treballs realitzats pels professionals de l'organisme, en els termes plantejats a la consulta, no s'adequaria a les exigències derivades dels principis previstos a l'RGPD, en especial dels principis de limitació de la finalitat i minimització.

Barcelona, 5 de setembre de 2018